

Memo – Ter kennisname

Registratienummer:
20.034539

Aan: VV
Van: G.H von Faber
Onderwerp: Beantwoording vraag dhr. Van Dunné over behalen KRW
Datum: 11 mei 2020

Waarom moet u dit weten

Naar aanleiding van de VV-commissie VW&W d.d. 11 maart 2020 is bij de bespreking van een TKN-memo over de aanpak van landbouwemissies (punt 6a) namens de fractie PvdA door de heer van Dunné gevraagd *"waarom de mestwetgeving of nitraatwetgeving in Nederland zodanig is, dat alleen met veel bovenwettelijke maatregelen de agrariërs de KRW dichterbij kunnen brengen en welke (juridische) stappen de Unie van Waterschappen onderneemt om dit in de Haagse politiek te agenderen."*

Kernboodschap

- Regelgeving over mest en andere 'LNV-wetgeving' staat al sinds jaar en dag op gespannen voet met waterkwaliteitsdoelstellingen. Dit issue, waar ook wetenschappelijk onderzoek naar is verricht, is dus niet nieuw. Een onderzoek van de Universiteit Utrecht ('zover het eigen instrumentarium reikt; 2016') is voor de Unie van Waterschappen nog reden geweest dit issue in 2016/2017 op departementaal niveau te agenderen. Periodiek is het laveren tussen het landbouwbelang en waterkwaliteitsbelang en is deze spanning onderwerp van discussie. Ook in de CWE van 8 mei 2020 is dit punt aan de orde geweest. De Unie van Waterschappen vraagt hierbij o.a. aan het ministerie van LNV om de KRW doelen integraal zodanig te betrekken bij het landbouwbeleid dat dit niet meer leidt tot het afwentelen van stikstof- en fosfaatoverschotten op de waterkwaliteit. "Met name op fosfaat verzadigde gronden dient de mestgift sterk gereduceerd te worden" (CWE 20-23b).
- Op dit moment neemt de Unie van Waterschappen geen juridische stappen richting het Rijk, maar zet wel, namens de waterschappen, fors in op de lobby tot verbetering van de waterkwaliteit o.a. bij de vernieuwing van het mestbeleid.
- Uit verschillende analyses en onderzoeken (PBL / STOWA) blijkt dat de huidige mestwetgeving niet voldoende waarborgen geeft en ook onvoldoende gericht is op het verkrijgen van een acceptabele / KRW waterkwaliteit
- Het ministerie van LNV erkent dit en is bezig met het ontwikkelen van een nieuw mestbeleid. Een van de uitgangspunten hierbij is het verbeteren van de waterkwaliteit. Het Meetnet Landbouw Specifiek Oppervlaktewater van de waterschappen heeft daaraan een belangrijke bijdrage geleverd. Het rapport over de toestand en de trend t/m 2018 staat op de site van Deltares en is daar te downloaden (http://publications.deltares.nl/11203728_005.pdf)

- De Unie van Waterschappen heeft haar inzet m.b.t. de vermindering van nutriënten en Gewasbeschermingsmiddelen in CWE-verband vastgelegd in een aantal standpunten
- Vanuit de Unie van Waterschappen zitten verschillende bestuurders in drie verschillende versnellings tafels (Landbouw, gewasbeschermingsmiddelen en nutriënten) om de waterkwaliteit in Nederland versneld en gericht te verbeteren. De voorzitter van deze tafels is onze oud-dijkgraaf dhr. G. Doornbos. Het secretariaat van de landbouwtafel wordt gevoerd door het ministerie van LNV.

Context

Waterschappen zetten in op (bestaande CWE-standpunten):

- Mestbeleid moet ook zorgen voor realiseren doelstellingen van de KRW voor nutriënten in oppervlaktewater.
- De benodigde maatregelen al dan niet in de vorm van regionale pakketten dienen te worden opgenomen in de landelijke (mest)wetgeving.
- Het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW) dient minder vrijblijvend tot uitvoer te worden gebracht. Bij onvoldoende voortgang zullen DAW-maatregelen moeten worden opgenomen in de landelijke (mest)wetgeving.
- Mest uit overschotgebieden mag niet worden afgewenteld op gebieden in Nederland waar de mestruimte niet volledig wordt benut.
- Bij de herbezinning van het mestbeleid, moet het beleid éénvoudiger, éénduidiger en beter naleefbaar en daarmee handhaafbaar worden gemaakt.
- De inzet aan toezicht en handhaving moet worden versterkt en zich niet alleen beperken tot de intensieve veehouderij. Er moet ook toezicht worden gehouden op het gebruik van meststoffen in gebieden waar de waterkwaliteit niet voldoet aan de normen.
- Glastuinbouw: aanjagen beleid om in 2027 nagenoeg emissieloos te telen. Daarin ook actie en aandacht voor waterstromen en lekkages op het bedrijf, waterbewust ondernemen en inzet zelfmeetinstrumenten.

Het ministerie van LNV is op dit moment bezig met een herziening van het huidige mestbeleid. Dit is wel het moment om als Unie van Waterschappen invloed uit te oefenen. Dat dit ook al wel gebeurd is blijkt uit de zes door het ministerie van LNV meegegeven kaders voor een nieuw mestbeleid. Zie hiervoor onder toelichting: *herziening huidig mestbeleid door LNV*.

Unie van waterschappen: inzet waterkwaliteit bestuurlijke tafels

Het Bestuurlijk overleg waterkwaliteit waarin onder andere de Delta-aanpak waterkwaliteit (met ruim 120 acties) geagendeerd werd is opgeheven. In plaats daarvan zijn er drie bestuurlijke tafels ingericht: de versnellingstafels "landbouw", "stoffen", en de "brede tafel". Aan al deze tafels zitten de overheden samen met maatschappelijke partijen aan tafel met als doel om met focus op de hoofdlijnen een versnelling te geven van de aanpak waterkwaliteit. De intentie is dat de tafels meer ruimte bieden voor bestuurlijk debat en diepgang. De voorzitter van al deze tafels is Gerard Doornbos. Het secretariaat van de tafel landbouw ligt bij LNV de tafels komen ca. 4 x per jaar bijeen. Deelnemers namens Unie van Waterschappen:

- Landbouwtafel: Har Frenken (WL) en Nettie Aarnink (Vechtstromen)
 - Brede tafel: Sander Mager (UvW, AGV) en Patrick vd Broeck (WL)
 - Stoffentafel: Bert van Vreeswijk (V&V) en Johan van Driel (Hollandse Delta).
- Daarnaast zitten er aan de tafels een vertegenwoordiger van elk RBO. Dit kan de voorzitter (een gedeputeerde) of de vicevoorzitter (een waterschapsvertegenwoordiger) zijn. De intentie is dat de vier RBO-vertegenwoordigers een mengsel zijn van provincie- en waterschapsbestuurders. De gesprekken aan de tafels zijn deels verkennend en deels positiebepalend. De Unievertegenwoordigers nemen deel aan de tafels namens de Unie van Waterschappen en worden dan ook ondersteund door de Uniemedewerkers. De standpunten die ingenomen worden zijn bij voorkeur vooraf in de WWE en CWE (en indien nodig LV) besproken en worden anders, als het echt niet anders kan, achteraf getoetst. Dit laatste zou niet vaak nodig moeten zijn. ¹

A. Doel en inzet voor de versnellingstafel nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen (versnellingstafel landbouw)

De waterschapsinzet voor de versnellingstafel nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen (ook wel de versnellingstafel landbouw genoemd) is om te bereiken:

- via een ketenanalyse te onderzoeken welke partijen van belang zijn voor een ketenaanpak en welke van belang zijn de partijen zoals de retail, banken en verwerkers nog ontbreken. Daarnaast door middel van een ketenaanpak acties te benoemen en uit te voeren die kunnen zorgen voor een versnelling op de dossiers.
- dat de waterkwaliteitsdoelen voor het oppervlaktewater worden gerealiseerd.
- dat het mestbeleid, gewasbeschermingsbeleid (inclusief toelatingsbeleid) en het waterbeleid (o.a. KRW-beleid) op elkaar wordt afgestemd en dat het tot een integrale aanpak vanuit de betrokken ministeries komt.
- daarnaast heeft deze tafel tot doel de tafel te zijn die de ontwikkelingen aanjaagt en tot versnelling brengt, focus aanbrengt en bij reeds lopende initiatieven (waaronder het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer en het Hoofdlijnenakkoord gewasbescherming open teelten) en zo nodig nog op te starten trajecten:
 - de resultaten monitoort (aantal agrariërs dat maatregelen neemt, aantal genomen maatregelen in een gebied gekwantificeerd in hectares, kilometers, stuks ect. en monitoring waterkwaliteit) inclusief check op effectiviteit maatregelen;
 - de voortgang bevordert / aanjaagt;

¹ CWE vergadering februari 2019, agendapunt 19-2a

- partijen aanspreekt indien dat nodig is waarbij van alle partijen (ook LTO) een actieve inzet wordt verwacht;
- en zorgt voor een integrale aanpak.
- dat de inzet aan toezicht en handhaving op de naleving van de voorschriften in wetgeving en milieucertificaten moet worden versterkt.
- dat het benodigde instrumentarium beschikbaar is (o.a. stimuleringsgelden, kennis waaronder effectiviteit maatregelen e.d.).

C. Inzet op nutriëntendossier samengevat

Waterschappen zetten in op (bestaande CWE-standpunten):

- Mestbeleid moet ook zorgen voor realiseren doelstellingen van de KRW voor nutriënten in oppervlaktewater.
- De benodigde maatregelen al dan niet in de vorm van regionale pakketten dienen te worden opgenomen in de landelijke (mest)wetgeving.
- Het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW) dient minder vrijblijvend tot uitvoer te worden gebracht, Bij onvoldoende voortgang zullen DAW-maatregelen moeten worden opgenomen in de landelijke (mest)wetgeving.
- Mest uit overschotgebieden mag niet worden afgewenteld op gebieden in Nederland waar de mestruimte niet volledig wordt benut.
- Bij de herbezinning van het mestbeleid, moet het beleid éénvoudiger, éénzijdiger en beter naleefbaar en daarmee handhaafbaar worden gemaakt.
- De inzet aan toezicht en handhaving moet worden versterkt en zich niet alleen beperken tot de intensieve veehouderij. Er moet ook toezicht worden gehouden op het gebruik van meststoffen in gebieden waar de waterkwaliteit niet voldoet aan de normen.
- Glastuinbouw: aanjagen beleid om in 2027 nagenoeg emissieloos te telen. Daarin ook actie en aandacht voor waterstromen en lekkages op het bedrijf, waterbewust ondernemen en inzet zelfmeetinstrumenten.

D. Inzet Gemeenschappelijk landbouwbeleid /POP4 samengevat

Gemeenschappelijk landbouwbeleid / POP4 moet maatregelen bevatten voor de KRW, klimaatopgaven en ecoregelingen (soort van groenblauwe diensten). Het moet ruimte bieden voor gebiedsgerichte aanpak, voortzetting van niet productieve investeringen. Het GLB moet vereenvoudigd worden, de regeldruk moet tot een minimum beperkt worden en voor de uitvoering moet er een laagdrempelige regeling komen.²

Ministerie van Landbouw: Herziening huidige mestbeleid

LNV stelt zes kaders voor de herbezinning op het huidige mestbeleid: (bronvermelding?)

1. Bijdragen aan het realiseren van kringlooplandbouw
2. Verbeteren van de waterkwaliteit
3. Passen binnen EU-regelgeving, met name de Nitraatrichtlijn en Kaderrichtlijn Water
4. Verminderen van fraudeprikkel
5. Verbeteren van handhaafbaarheid
6. Verminderen van regeldruk en bijbehorende lasten

² CWE februari 2019, agendastuk 19-02b

De Herbezinning Mestbeleid is eind 2018 van start gegaan met een landelijke bijeenkomst in Den Haag, gevolgd door vier regionale bijeenkomsten met elk hun eigen thema: kringlooplandbouw (Kamerik, 7 februari 2019), mestmarkt (Baarlo, 28 februari 2019), bodem (Den Bosch, 7 maart 2019) en technologie (Rolde, 28 maart 2019) en een afsluitende bijeenkomst met stakeholders in Den Haag (15 mei 2019). De werkgroep Herbezinning Mestbeleid onder regie van LNV heeft in deze zes bijeenkomsten ideeën en kennis verzameld en vijf denkrichtingen geformuleerd voor een nieuw mestbeleid.

Deze vijf denkrichtingen zijn getoetst in de PBL publicatie: 4072, maart 2020 met de titel: Quickscan van denkrichtingen voor herbezinning op het mestbeleid. bronvermelding

In de Boerderij van 18 maart 2020 is het volgende artikel gepubliceerd: **Het ministerie van landbouw kijkt niet breed genoeg bij de herbezinning van het mestbeleid. BRON**

Dat concludeert het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) bij een [quickscan](#) naar de vijf denkrichtingen die het ministerie heeft om het mestbeleid effectiever en eenvoudiger te maken. Volgens het PBL loopt LNV kansen mis om via het mestbeleid ook doelen te halen op het gebied van stikstof en klimaat. Ook is er volgens PBL te weinig oog voor het verbeteren van de handhaafbaarheid van het mestbeleid.

Vijf denkrichtingen

Bij de herziening heeft LNV vijf denkrichtingen om de waterkwaliteit te verbeteren en het mestbeleid te versterken: het beleid moet eenvoudig, gebiedsspecifiek, sectorspecifiek, bedrijfsspecifiek en gericht zijn op doelen en niet op voorschriften. Twee van deze denkrichtingen, een generiek beleid voor iedereen en het veranderen van maatregelen in een doelenbeleid zijn volgens het PBL het minst kansrijk.